

Кечеджі О. В.

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

**АФІКСАЛІЗАЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ ЛЕКСЕМ
(НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)**

Стаття присвячена розгляду збагачення вокабуляру сучасної англійської мови завдяки лексичним інноваціям. Вивчення неологізмів є дуже актуальним напрямком сучасної лінгвістики, оскільки будь-яка мова напряму пов'язана зі світовими подіями й потребою їхнього лексичного відбиття. У роботі розглядаються чинники надходження іншомовних лексем, їхня етимологія, сфери й частотність використання. Зокрема, увагу зосереджено на розгляді іншомовних лексем та їхньому функціонуванні в системі сучасної англійської мови. Головну увагу приділяється словотвору, оскільки саме він є одним із головних чинників збагачення будь-якої мови, й зокрема англійської. Було встановлено, що в процесі функціонування певні етимологічно гетерогенні лексичні одиниці не тільки знаходять свою нішу узусу, але й з часом, за певних умов, набувають нового статусу, а саме становляться словотвірними афіксами. Аналізуючи фактичний матеріал, було виявлено, що певна кількість лексем іншомовного походження маркується високою продуктивністю та показує великий відсоток частотності щодо утворення композитів. Це, своєю чергою, сприяє функціонуванню запозичених лексем не тільки самостійно, але й у функції словотворчих елементів. Однак етимологічно гетерогенна лексична одиниця набуває статусу словотвірного афікса лише за умови частотності використання та утворення низки похідних за аналогією. Зазначена властивість деяких лексем іншомовного походження свідчить про їхню біфункціональність. Проаналізований матеріал підтверджує той факт, що, на сучасному етапі функціонування мови словотвір є одним із самих продуктивних засобів утворення неологізмів. Однак окрім словотвору, високу частотність в утворенні лексичних неологізмів показують також словоскладання та афіксація за участю лексем іншомовного походження. Встановлено, що в результаті утворення похідних, запозичені лексеми маркуються як препозитивним, так і постпозитивним характером. Результати дослідження показали, що креація лексичних інновацій, головним чином, відбувається шляхом власномовних ресурсів. Однак доволі численна кількість їх, за своєю етимологією, походить з інших мов.

Ключові слова: мова, вокабуляр, запозичення, словотвір, елемент іншомовного походження, афіксація, неологізм.

Постановка проблеми. Англійська мова постійно маркується експоненціальним ростом свого словникового складу завдяки лексичним інноваціям, і цей процес перманентний. Неологізми вкрай необхідні й важливі в історії будь-якої сучасної мови, оскільки завдяки їм відбиваються реалії стрімкого розвитку сучасного світу. За даними Global Language Monitor, щорічно з'являється близько 5500 нових слів [12]. Певний відсоток складають іншомовні лексеми, деякі з'являються завдяки власномовним ресурсам і процесам вербокреації. Не останню роль в утворенні неологізмів завдяки словотворчим процесам відіграють іншомовні лексеми, які з часом функціонують у системі мови-реципієнта набули статусу словотвірних афіксів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лексичні інновації сучасної англійської мови є постій-

ним об'єктом дослідження лінгвістів. Існує численна кількість праць як вітчизняних, так і закордонних лінгвістів. Питанням збагачення вокабуляру мови-реципієнта завдяки лексичним одиницям іншомовного походження приділяється увага в роботах багатьох науковців: І. В. Арнольд, Л. Блумфілд, У. Ванрайх, Г. Верба, Е. М. Дубенець, В. І. Жлуктенко, В. І. Заботкіна, Ю. А. Зацний, І. П. Іванова, В. І. Кодухо, О. С. Кубрякова, Б. В. Казанський, G. A. Nicholson, J. L. Dillard та інші.

Однак враховуючи той факт, що процес поповнення вокабуляру будь-якої мови-реципієнта іншомовними лексичними одиницями є перманентним явищем, постійно буде з'являтися низка питань, які будуть потребувати розгляду та аналізу, що своєю чергою і визначає актуальність нашого дослідження.

Постановка завдання. Метою роботи є аналіз сучасного стану збагачення англomовного вокабуляру завдяки надходженню до його системи етимологічно гетерогенних лексичних одиниць. Особисту увагу приділяється лексичним інноваціям, які було утворено за участю етимологічно гетерогенних лексем. **Об'єкт дослідження** – лексичні одиниці іншомовного походження в сучасній англійській мові, а **предмет** – особливості функціонування іншомовних лексем. Матеріалом дослідження слугували друковані й електронні англomовні періодичні видання останніх років.

Виклад основного матеріалу. Основою будь-якого виду словотворчої діяльності мови (й англійської також) є лексична одиниця. Саме на її основі формуються різні способи утворення похідних, що своєю чергою сприяє поповненню словникового складу мови. На сучасному етапі найбільш продуктивними способами словотвору є словоскладання та афіксація. Підтвердження цього факту ми знаходимо в працях багатьох лінгвістів, які займаються питаннями словотворчої діяльності: Г. Б. Антрушина [1, с. 104], О. В. Афанас'єва [1, с. 104], Ю. А. Зацного [3, с. 165], А. Г. Ніколенка [7, с. 48], Л. П. Попко [8, с. 172] тощо.

Науковці зауважують, що в останні роки поповнення лексичного складу англійської мови здійснюється головним чином завдяки її власномовним ресурсам [3, с. 165; 4, с. 6; 5, с. 6; 9, с. 252–253]. Однак вважаємо доречним зазначити, що деякі так звані «власномовні ресурси» за своєю етимологією походять з інших мов. З часом вони набули статусу словотворчих афіксів.

Афіксалізація запозичених лексем відбувається насамперед через словоскладання. Під словоскладанням ми слідом за науковцями розуміємо складні слова або композити, які утворені з двох і більше лексичних одиниць і вживаються як самостійні незалежні форми [2, с. 37; 6, с. 31; 7, с. 58]. Однак за умови утворення іншомовними лексемами низки дериватів і високої частотності їхнього вживання в мові-реципієнті, запозичена лексична одиниця набуває статусу словотвірного афікса. Класичним прикладом цього явища можуть слугувати лексеми латинського й грецького походження *anti*, *data*, *ex*, *post*, *ultra*, *extra* тощо.

Лексична одиниця грецького походження *anti*, яка має значення «*протилежний, проти, запобігальний, який попереджає*», набула статусу префікса лише у ХХ столітті [10, с. 15]. За участю *anti* утворено велику кількість інновацій: *anti-ageing*, *anti-aircraft*, *anti-America*, *anti-apartheid*,

antiballistic (anti-Ballistic), *anti-Britishness*, *anti-booze*, *anti-China*, *anti-communist*, *anti-competitive*, *anti-corruption (anticorruption)*, *anti-crisis*, *anti-depression*, *anti-doping*, *anti-dumping*, *anti-elitists*, *anti-Europe*, *anti-fascist*, *anti-forgery*, *anti-FTA*, *anti-inflammation*, *anti-inflammatory*, *anti-Islamic*, *anti-gay*, *anti-gambling*, *anti-global*, *anti-GM*, *anti-government*, *anti-graft*, *anti-gun*, *anti-migrant*, *anti-monopoly*, *anti-Mullerian*, *anti-Muslim*, *anti-patriotic*, *anti-piracy*, *anti-poverty*, *anti-racism*, *anti-racist*, *anti-retroviral*, *anti-Romanian*, *anti-Russian*, *anti-Sandinistas*, *anti-Semitic*, *anti-Semitism*, *anti-social*, *anti-Socialist*, *anti-socially*, *anti-Soviet*, *anti-state*, *anti-submarine*, *anti-Summers*, *anti-Taliban*, *anti-terror*, *anti-Terrorism*, *anti-Terrorist*, *anti-trafficking*, *antitrust*, *anti-war*. Наведені приклади свідчать, що в складі інновацій лексема *anti* зберегла своє семантичне значення слова-етимона, а також має тільки препозитивний характер.

The daily newspaper diet of large anti-migrant headlines, accompanied by xenophobic columnists retailing thinly veiled racist rhetoric, was so common it became a cliché for us critics to complain about it [13].

Two reasons come to mind. Either the newspaper cannot report real news and is trying to make news or it is against the Second Amendment of our Constitution and in bed with all the anti-gun groups [14].

Такими саме, як і *anti*, ознаками, тобто зберігання семантичного значення слова-етимона та препозитивом, характеризуються наступні лексичні одиниці:

– грецького походження *ex* зі значенням «*колишній, несучасний, застарілий*» і неологізми за її участю: *ex-Beatles*, *ex-billionaires*, *ex-boyfriend*, *ex-boxer*, *ex-glamour*, *ex-minister*, *ex-oligarch*, *ex-richest*, *ex-Russian*, *ex-soldier*, *ex-Soviet*, *ex-Stuntman*, *ex-Ukraine*, *ex-warlord*, *ex-Zenit*;

– латинське *non* зі значенням «*відмова від чогось; протилежне значення, яке позначає відсутність якоїсь ознаки*» й композити за його участю: *non-EU*, *non-European*, *non-existence*, *non-existent*, *non-existing*, *non-literal*, *non-mainstream*, *non-Marital*, *non-native*, *non-performing*, *non-profit*, *non-proliferation*, *non-Taliban*, *non-US*;

– латинське *post* зі значенням «*вказує на відповідність із певним напрямком, схожість, прямування слідом за ким-небудь*»: *post-announcement*, *post-crisis*, *post-doctoral*, *post-egalitarian*, *post-election*, *post-financial*, *post-modernism*, *post-natal*, *post-rock*, *post-SARS*, *post-Scarlett*, *post-Soviet*, *post-war*.

Однак на відміну від попередніх лексем, лексична одиниця латинського походження *data* зі

значенням «дані, цифрові факти» показує окрім препозитивного (*databank, database, data-entry, data-protection, data-sharing, data-mining, dataset*), також постпозитивний характер (*aviation-data*).

The broadcaster shares datasets from public authorities with over 700 regional media outlets, including hyperlocal and local newspapers and local televisions [15].

У результаті утворення багатої кількості похідних запозичені лексеми зазнали низку перетворень за схемою, що була запропонована С. М. Єнікєєвой у монографії «Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови» – *основа + основа > складне слово (композиція) > афіксальне слово*, й набули статусу словотворчих афіксів. Щодо наведених прикладів необхідно зауважити, що деякі запозичені лексичні одиниці іншомовного походження (*anti, data, extra*) вважаються біфункціональними, оскільки вони можуть водночас виконувати як роль лексем, так і роль афіксів. Також ми можемо спостерігати процес універбації, тобто утворення однолексемної номінації замість дволексемної (*antiballistic, antitrust, databank, database, hyperactivity, ultraviolet, superphosphate, superhero*).

У світі стрімкого й бурхливого розвитку подій у сучасному політичному й міжнародному житті спостерігається поява нових лексичних одиниць іншомовного походження, які визначаються високою продуктивністю та великим відсотком частотності щодо утворення композитів.

Англомовними друкованими виданнями зафіксована численна кількість композитів за участю лексичних одиниць арабського походження, які пов'язані з терористичними подіями у світі: *al Qaeda* «військове ісламське угруповання», *jihad* «військові дії (війна) проти не мусульман», *Shiite* «мусульманин-шиїт», *Taliban* «Талібан, радикальний політичний і релігійний ісламський рух в Афганістані». Якщо спочатку надані запозичені лексеми зустрічалися тільки в атрибутивній функції, то з часом вони почали функціонувати в словотворчій діяльності. Це, на наш погляд, пов'язано з теперішньою актуальністю та частотністю їхнього вживання. Можна навіть говорити про узагальненість їхніх значень – «пов'язаний з тероризмом»: *Qaeda-friendly, al Qaeda-free, al Qaeda-seeker, Qaeda-speak, Qaeda-trained, counter-jihad, jihad-minded, cyber-jihad, Shiite-dominated, Shiite-led, Taliban-allied, Taliban-held, Taliban-linked*.

Shiite-dominated Iraqi governments have not provided for the basic needs their constituents expect:

respect, jobs, security and a sense that they matter and have a voice [16].

Приклади свідчать про активну діяльність лексичних одиниць арабського походження в словотворчій системі англійської мови. Маємо припущення, що в разі подальшого активного функціонування та участі в утворенні інновацій у мові-реципієнті, з часом це може привести до надання запозиченим лексемам *al Qaeda, jihad, Shiite, Taliban* статусу словотворчих афіксів.

Трапляються випадки, коли запозичені лексеми виконують у мові-реципієнті одночасно дві функції: номінативно-синтаксичну або номінативно-словотворчу. Цей процес ми можемо спостерігати на прикладі запозичення китайського походження *triad*, яке позначає «бандитське, мафіозне угруповання»: *triad branch, triad faction, triad member, triad people, triad society, triad-fighter, triad-related*.

The paper is based on field interviews with Triad members, businesspeople and activists, and on press reports and official documents [17].

У випадку з лексичною одиницею *triad* спостерігається процес поступового переходу її від атрибутивної функції до словотвору в системі англійської мови, що свого часу трапилося із лексемою арабського походження *al Qaeda*.

The process of 'Triadization' continued throughout the 20th-century, with professional associations and trade unions adopting Triad rituals [17].

Продовжуючи тему бандитського угруповання, вважаємо доречним відзначити лексичну одиницю італійського походження *mafia*, яка має таке саме номінативно-синтаксичне значення як *triad*, і композит з її участю *mafia-style*.

In a classic Mafia-style hit, he shot both Mrs Pastor and her chauffeur in the head and stomach with a pump-action shotgun through their car window [18].

Приклади свідчать, що іншомовні лексеми *mafia* та *triad* (особисто атрибутивна функція останньої) мають всі шанси стати частотними елементами в словотворі англійської мови, оскільки мафіозна тема завжди актуальна й досить часто зустрічається в друкованих англомовних виданнях, а *mafia* та *triad* дуже чітко відбивають зміст концепту «організованої злочинності».

Дуже численною, але не продуктивною є група композитів за участю географічних назв або реалій інших країн, які були утворені за аналогією до етимологічних двійників, наприклад: *Beijing-based, Beijing-picked, Brazilian-born, Europe-wide, Guangdong-based, Haitian-level, Hong-Kong-based, Iranian-backed, Moscow-region, Moscow-based, Pakistan-based, Paris-based, Russia-border,*

Russia-built, Shanghai-listed, Shenzhen-based, Sichuan-style, Syrian-backed, Thailand-based, Thailand-linked, Tel-Aviv-based, Turkish-backed, Turkish-led, tsunami-level, Vietnam-watcher.

The Turkish-led offensive has struck between the towns of Ras al-Ain and Tal Abyad in the central area of Syria's border with Turkey [19].

Turkish-backed Syrian rebels from the Free Syrian Army have also been involved in the fighting [19].

Щодо зазначеної групи маємо наголосити, що лексичні інновації, які утворюються за участю географічних назв, мають своїм підґрунтям певні події, які відбуваються в будь-якій країні, місті, континенті (політичні, економічні, культурні тощо). Оскільки світові події мають тенденцію до зміни своєї актуальності, а таким чином і локації, то спостерігається й коливання використання географічних назв у словотворі за їхньою участю.

Висновки і пропозиції. Аналіз наведених прикладів свідчить, що словоскладання – доволі продуктивний процес словотвору в системі англійської мови, в якому залучені різні частини мови. Як зауважують науковці, в процесі афіксалізації запозичених лексем спостерігається звуження (спеціалізація) семантики іншомовної лексичної

єдиниці зі значенням відповідної лексеми-корелята, яка виконує роль словотворчої (*al Qaeda, jihad, Shiite, Taliban*). Однак вважаємо доречним додати, що наведені приклади свідчать також про факт збереження лексичною одиницею іншомовного походження свого етимологічного семантичного значення (*anti, data, ex, non, post*). Таким чином, можна констатувати, що словотворчі суфікси й префікси утворилися із самостійних слів. Явище афіксалізації запозичених лексем відбувається шляхом словоскладання та утворення низки композитів із константною лексемою іншомовного походження. Однак процес афіксалізації запозичених лексем дуже тривалий. Увійшовши в систему англійської мови як окремі лексичні одиниці, іншомовні лексеми можуть набути статусу словотворчих афіксів лише за умови утворення численної кількості інновацій за зразком складного слова. За актом словоскладання відбувається процес універбації, тобто утворення однослівної лексичної одиниці замість складного слова, що є головним показником афіксалізації запозиченої лексеми. Як перспективу подальшого дослідження вважаємо доречним розглянути афіксалізацію частин запозичених лексем.

Список літератури:

1. Антрушина Г. Б., Афанасьєва О. В., Морозова Н. Н. Лексикологія англійського мови : учебное пособие для студентов. Москва : Дрофа, 2004. 288 с.
2. Дубенец Э. М. Современный английский язык. Лексикологія (Modern English: Lexicology). Москва : Феникс, Глосса-Пресс, 2010. 192 с.
3. Зацний Ю. А. Сучасний англійський світ і збагачення словникового складу. Львів : ПАІС, 2007. 228 с.
4. Зацний Ю. А., Бутов В. Н. Новая общественно-политическая лексика и фразеология англійського мови. Запорожье : Запорожский государственный университет, 2000. 200 с.
5. Зацний Ю. А., Пахомова Т. О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : Запорізький державний університет, 2001. 243 с.
6. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови : підручник для інститутів і факультетів іноземних мов. Харків : Основа, 1993. 256 с.
7. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. Вінниця : Нова Книга, 2007. 528 с.
8. Попко Л. П. Неологізація в мові як трансляція культурно-лінгвістическої національної ментальності : монографія. Київ : ГАРККиИ, 2007. 360 с.
9. Шанский Н. М. Очерки по русскому словообразованию. Изд. 2-е, доп. Москва : КомКнига, 2005. 336 с.
10. Delahunty A. From Bonbon to Cha-cha Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases. New York, Oxford : Oxford University Press, 2008. 411 p.
11. Rhodes Ch. A Certain “Je Ne Sais Quoi” (The Origin of Foreign Words Used in English). London, 2009. 174 p.
12. Global Language Monitor. URL: <https://languagemonitor.com/global-english/no-of-words/>.
13. Greenslade R. Migrants are off the agenda for the UK press, but the damage is done. *The Guardian*. 26 January 2020. URL: <https://www.theguardian.com/media/2020/jan/26/migrants-are-off-the-agenda-for-the-uk-press-but-the-damage-is-done>.
14. Woods B. Newspaper's anti-gun biases are showing. *Newstribune*. 13 March 2014. URL: <https://www.duluthnewstribune.com/opinion/2465428-newspapers-anti-gun-biases-are-showing>.
15. Kunova M. Data sharing is caring: BBC boosts local news output through its Shared Data Unit. *Journalism*. 22 June 2018. URL: <https://www.journalism.co.uk/news/data-sharing-is-caring-bbc-boosts-local-news-output-through-its-shared-data-unit/s2/a723682/>.

16. Dagher M. Why are Iraqi Shiites leading the protests against their 'own' government? *The Washington Post*. 16 October 2019. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/10/16/why-are-iraqi-shiites-leading-protests-against-their-own-government/>.

17. Varese F., Wong R. W.Y. Resurgent Triads? Democratic mobilization and organized crime in Hong Kong. *SAGE Journals*. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0004865817698191>.

18. Allen P. Monaco heiress, 77, and her chauffeur die of their wounds after being shot in Mafia-style hit. *Daily Mail*. 21 May 2014. URL: <https://www.dailymail.co.uk/news/article-2634880/Monaco-heiress-77-chauffeur-die-wounds-hospital-involved-Mafia-style-hit.html>.

19. Turkey Syria offensive: Heavy fighting on second day of assault. *BBC News*. 10 October 2019. URL: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-49998035>.

Kechedzhi O. V. AFFIXALIZATION OF LOAN WORDS (ENGLISH LANGUAGE MATTER)

The article deals with the vocabulary enrichment of modern English through lexical innovations. The study of neologisms is a very relevant area of modern linguistics as any language is directly related to different world events and the necessity of their lexical reflection. The factors of the appearance of foreign lexemes, their etymology, spheres and frequency of usage are considered in the paper. In particular, the focus is on the consideration of foreign language lexemes and their functioning in the Modern English language system. Principal attention is given to word formation because it is one of the main factors for the enrichment of any language, including English. It was found that in the process of functioning the certain etymologically heterogeneous lexical units can find not only their own niche of the usage, but, over time, under certain conditions, acquire a new status, namely they become word-forming affixes. Analyzing the examples, it was found that a certain number of foreign origin lexemes are marked by high efficiency and show a high percentage of the frequency with respect as to the formation of derivatives. This fact promotes to the functioning of borrowed lexemes not only independently, but also in the function of word-forming elements. However, an etymologically heterogeneous lexical unit acquires the status of a word-forming affix only according to its frequency usage and formation of a number of derivatives by analogy. This property of some foreign origin lexemes indicates their bifunctionality. Our examples confirm the fact that, at the present stage of language functioning, word formation is one of the most productive ways of the formation of neologisms. However, in addition to word formation, the composition and affixation with the lexemes of foreign language origin are also identified by high frequency in the formation of lexical neologisms. It has been established that as a result of derivative formation, borrowed lexemes are marked both prepositive and postpositive nature. The results of the paper showed that the creation of lexical innovations is mainly due to its own resources. However, quite a number of them, by their etymology, come from other languages.

Key words: language, vocabulary, loanwords, word-formation, borrowing element, affixation, neologism.